

Isabel Allende

Het huis met de geesten

deel 1

UITGEVERIJ
XL
DEVENTER

*Aan mijn moeder, mijn grootmoeder en al die andere
buitengewone vrouwen in deze geschiedenis.*

I.A.

Rosa de Schone

Barrabas is van over zee bij ons gekomen, schreef het meisje Clara in keurig schoonschrift. Ze had destijds al de gewoonte belangrijke dingen op te schrijven. Later, toen ze niet meer praatte, noteerde ze ook alledaagse dingen, niet vermoedend dat haar schriften me vijftig jaar later zouden helpen om het verleden te laten herleven en om mijn eigen ontzetting te overwinnen. Barrabas arriveerde op Witte Donderdag. Hij zat in een schamele kooi, tussen zijn eigen uitwerpselen, met de afwezige blik van een weerloze gevangene. Maar aan de trotse houding van zijn kop en zijn forse bouw was al te zien dat hij tot een legendarische reus zou uitgroeien. Het was een saaie herfstdag. Niets voorspelde de gebeurtenissen die zouden plaatsvinden in de parochiekerk van San Sebastián, tijdens de mis die Clara met haar hele familie zou gaan bijwonen. Zij schreef het op zodat het in de herinnering zou blijven voortleven. Als teken van rouw waren de heiligenbeelden omhangen met paarse doeken die de kwezels elk jaar weer uit de klerenkast van de sacristie haalden en uitklopten. Onder de rouwlakens leek de hemelse hofhouding op een verza-

meling meubels klaar voor verhuizing. Zelfs de kaarsen, de wierook en het gekerm van het orgel konden aan dit treurige beeld niets goedmaken. Waar anders levensgrote heiligen stonden met allemaal dezelfde verkrampde gelaatsuitdrukking, met pruiken van dodenhaar, met robijnen, parels en smaragden van gekleurd glas en gekleed als Florentijnse edelen, stonden nu donkere dreigende gedaanten. Alleen de Heilige Sebastiaan, de schutspatroon van de kerk, kwam de verhulling ten goede. Zo bleef met Pasen de gelovigen de aanblik van zijn schaamteloze houding bespaard. Hij zag eruit als een lijdende homoseksueel; zijn lichaam doorboord met pijlen en overdekt met stromen bloed en tranen. De wonden leken, dank zij de penseel van pater Restrepo, wonderlijk vers en deden Clara rillen van walging.

Het was een lange week van boetedoening en vasten, zonder kaartspel of muziek die aan konden zetten tot losbandigheid en vergetelheid. Er werd kuisheid en zware rouw in acht genomen voor zover dat mogelijk was. Het leek of juist in die dagen het zwakke katholieke vlees extra door de duivel in verzoeking werd gebracht. Het vasten bestond uit zachte pasteitjes, smakelijke groenteschotels, luchtige tortilla's en grote boerenkazen. Zo gedachten de families het Lijden van de Heer. Ze namen zelfs

niet het kleinste stukje vlees of vis tot zich, want volgens pater Restrepo zou dat met excommunicatie worden bestraft. Niemand waagde het om hem niet te gehoorzamen. De priester was gezegend met een lange wijsvinger waarmee hij in het openbaar de zondaars beschuldigend aanwees. Ook bezat hij een rappe tong die geoeffend was in het opzweepen van de gemoederen.

‘Dief, jij hebt het collectegeld gestolen!’ donderde hij van de preekstoel, en hij wees naar een man die deed of hij een pluusje van zijn broek plukte om niet op te hoeven kijken. ‘Schaamteloze, je prostituteert je op de kaden!’ zo beschuldigde hij doña Ester Trueba, getrouwe van de Heilige Maagd van Karmel, die krom liep van de reumatiek en verbaasd opkeek zonder zelfs maar te weten wat het woord betekende, laat staan waar de kaden lagen. ‘Hebt berouw! Zondaars! Onrein aas! Jullie zijn het offer van Onze Heer niet waard! Vast! En doet boete!’

De priester moest zich, meegesleept door zijn opgewonden geloofsijver, inhouden om niet openlijk tegen de instructies van zijn superieuren in te gaan, die in het kader van de nieuwe tijd tegen boetekleed en zelfkastijding waren. Híj was voorstander van een flinke kastijding van het vlees om de zwakheden van de ziel te overwinnen. Hij was beroemd om zijn ongebreidelde preken. Zijn getrou-

wen volgden hem van de ene parochie naar de andere en zweetten als hij de hellepijnen van zondaars beschreef. Hij doorspekte iedere preek met beschrijvingen van ingenieuze martelwerktuigen die het vlees aan stukken scheurden, de eeuwige vlammen, de haken die het mannelijk lid doorboorden, de walgelijke reptielen die de vrouwelijke lichaamsopeningen binnendrongen en nog vele andere folteringen, om de vrees voor God aan te wakkeren. Zelfs de perversiteiten van Satan werden door de priester met zijn Galicische accent tot in de kleinste details beschreven. Het was zijn missie om op deze wereld het geweten van de indolente autochtonen wakker te schudden.

Severo del Valle was atheïst en vrijmetselaar, maar omdat hij politieke ambities had, kon hij het zich niet permitteren om op zondagen en op kerkelijke feestdagen weg te blijven van de drukst bezochte mis; hij moest gezien worden. Nívea, zijn echtgenote, had liever contact met God zonder tussenkomst van derden. Zij wantrouwde de soutane maar al te zeer en beschrijvingen van hemel, hel en vagevuur verveelden haar. Ze ondersteunde echter de parlementaire eerezucht van haar man in de hoop dat wanneer hij een zetel in het Congres zou verwerven, zij het vrouwenkiesrecht, waar ze al tien jaar voor streed, niet gehinderd door haar talrijke

zwangerschappen, zou kunnen verwezenlijken. Die Witte Donderdag had pater Restrepo zijn toehoorders met zijn apocalyptische visioenen tot het uiterste gebracht en Nívea voelde zich duizelig worden. Ze vroeg zich af of ze weer zwanger was. Ondanks de wassingen met azijn en de in gal gedrenkte sponzen had ze vijftien kinderen gebaard, van wie er nog elf in leven waren en ze had reden te veronderstellen dat ze langzamerhand te oud werd want haar jongste, Clara, was al tien jaar. Het hoogtepunt van haar verbazingwekkende vruchtbaarheid leek voorbij. Ze voelde zich misselijk omdat hij tijdens de preek op haar wees toen hij over fariizeërs sprak, die streefden naar de legalisatie van buitenechtelijke kinderen en het burgerlijk huwelijk probeerden in te voeren om zo het Gezin, het Vaderland, de Eigendom en de Kerk te ondermijnen. Daarmee wilden ze voor de vrouw eenzelfde positie creëren als voor de man, wat in tegenspraak was met de Wet van God die op dit punt ondubbelzinnig is. Nívea en Severo namen met hun kinderen de hele derde rij in beslag. Clara zat naast haar moeder die telkens in haar hand kneep als de pater al te zeer uitweidde over de zonde van het vlees. Zij wist dat dit bij haar dochttertje verwrongen beelden opriep die niets met de werkelijkheid te maken hadden; dat bleek uit de vragen die ze stelde en die nie-

mand kon beantwoorden. Clara was vroegrijp en had een tomeloze fantasie die erfelijk was bij de vrouwen in haar moeders familie. Het was snikheet in de kerk; de lucht van waskaarsen, wierook en de dicht opeengepakte menigte versterkten het matte gevoel van Nívea. Ze wenste dat de plechtigheid afgelopen was zodat ze naar haar koele huis kon, naar de galerij met de varens om de *horchata* te drinken die de Nana op feestdagen klaarmaakte. Ze keek naar haar kinderen: de kleintjes waren moe maar zaten stijf rechtop in hun zondagse kleren, de groten begonnen hun aandacht te verliezen. Ze liet haar blik rusten op Rosa, de oudste van haar nog in leven zijnde dochters, en zoals altijd was ze weer verrast. Haar wonderlijke schoonheid had iets verwarrend, waaraan ook zij zich niet kon onttrekken; ze leek uit een andere materie gemaakt dan de rest van de mensheid. Nog voor ze geboren werd wist Nívea al dat Rosa anders was, want ze had haar in dromen gezien en was daarom niet verbaasd geweest toen de vroedvrouw een kreet had geslaakt bij het zien van het kind. Rosa was bij haar geboorte blank, glad zonder één rimpeltje, als een porseleinen popje, met groen haar en gele ogen, het mooiste schepseltje dat sinds de Zondeval op aarde geboren was. Dat zei de vroedvrouw terwijl ze een kruis sloeg. Sinds haar eerste badje waste de Nana

het haar met kamillethee waardoor de kleur zachter werd en het de glans kreeg van geoxydeerd brons. Ze legde haar bloot in de zon om haar huid sterker te maken, want op de zachte delen van haar buik en onder haar oksels was die zó doorschijnend dat je de aderen en het geheimzinnige spierweefsel kon zien. Deze zigeunerkunsten richtten niet veel uit en spoedig deed het gerucht de ronde dat er bij hen een engel geboren was. Nívea hoopte dat haar dochter in de puberteit wat onregelmatigheden zou gaan vertonen, maar niets van dien aard gebeurde: Rosa werd met achttien jaar niet dik en kreeg zelfs geen pukkels; integendeel, ze werd bevallig als een waternimf. De lichte, blauwige glans van haar huid, de kleur van haar haar, de trage bewegingen en haar stille wezen deden denken aan een waterbe-
woonster. Ze had iets van een vis en met een geschubde staart zou ze een echte zeemeermin geweest zijn, maar haar twee benen plaatsten haar ergens op de grond tussen menselijk schepsel en mythologisch wezen. Ondanks alles had het meisje een bijna normaal leven geleid. Ze had een verloofde; eens zou ze trouwen en dan zou de verantwoordelijkheid voor haar schoonheid in andere handen overgaan. Rosa boog haar hoofd en een zonnestraal, die door het gotische kerkvenster naar binnenviel, gaf haar profiel een aureool. Sommigen

draaiden zich naar haar om en fluisterden, zoals ook zo vaak gebeurde als ze passeerde. Ze scheen niets te merken, ze was niet gevoelig voor ijdelheid. Vandaag was ze nog afweziger dan anders omdat ze nieuwe dieren uitdacht om op haar tafelkleed te borduren; half vogel, half zoogdier, met schitterende veren, met horens en klauwen, dik en met zulke korte vleugels dat ze met de natuurwetten leken te spotten. Ze dacht zelden aan haar verloofde, Esteban Trueba, niet omdat ze geen liefde voor hem voelde, maar uit vergeetachtigheid: twee jaar is een lange scheiding. Hij werkte in de mijnen van het Noorden en schreef haar regelmatig. Rosa antwoordde hem zo nu en dan met overgeschreven versjes of bloemen met Oostindische inkt getekend op perkament. Dank zij deze correspondentie die zorgvuldig werd gecontroleerd door Nívea, leerde ze de onzekerheden van het mijnwerkersbestaan kennen. Het doorlopend aanwezige gevaar van instortingen, de jacht op waardeloze ertsaders, de kredietaanvragen op basis van te verwachten rijkdommen, het geloof in een wonderbaarlijke goudader waardoor hij snel fortuin zou maken en terug kon komen om Rosa aan zijn arm voor het altaar te leiden. Zó zou hij de gelukkigste man op aarde worden, verzekerde hij altijd onderaan zijn brieven. Maar Rosa had geen haast met trouwen. Ze was